

Önsöz

Anadolu ve Trakya'daki arkeolojik yerleşmelerin envanterini oluşturmak üzere 10 yıl önce yola çıkan Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri – TAY Projesi, bu envanterin önemli bir parçasını daha gün ışığına çıkartacak olan yeni bir veri grubunu yayına sokuyor: Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri ¹⁴C (Karbon 14) Veri Tabanı. Bu çalışmanın amacı Anadolu ve Trakya'da şimdiye kadar yayınlanmış ¹⁴C tarihlerini biraraya toplamak ve bu tarihlere göre Anadolu Kronolojisi'ni oluşturmaktır. Uyarlamaları TAY Projesi tarafından yapılmış olan bu veri grubu¹ iki bölüm halinde yayınlanacaktır: İlk bölüm, Paleolitik Çağ'dan Kalkolitik Çağ'ın sonuna kadar olan yerleşmeleri kapsamaktadır. Hemen ardından da İlk Tunç Çağı ve sonrası yerleşmelerinden ¹⁴C analizi yapılmış olanlar —aynı klasörde yerlerini almak üzere— yayına sokulacaktır.

Başlangıçta, ne Mezopotamya ve Doğu Akdeniz kıyıları gibi uygarlıkların beşiği, ne de Avrupa merkezli gelişmenin içinde görülen Anadolu, son yıllarda özellikle tarihöncesi dönemleri kapsayan bir çok kazı çalışmasının ve ¹⁴C gibi tarihleme yöntemlerinin yaygın olarak kullanılmaya başlamasıyla, ayrı bir kültürel oluşum bölgesi olarak ortaya çıkmıştır (Hodder 1998).

Özellikle 1960'lı yıllara kadar arkeolojide egemen olan yayılımcı görüş, Mezopotamya'yı Doğu Akdeniz kıyıları ile birlikte tarihöncesi uygarlıkların temeli olarak görmüş, bu görüşe göre uygarlık bu bölgelerden Anadolu ve Avrupa'ya yayılmıştı (Trigger 1989). Yayılımcı görüş Anadolu'yu “uygarlığın taşrası”, Trakya'yı ise “uygarlığı Avrupa'ya aktaran bir köprü” olarak görmüştür. ¹⁴C yöntemlerinin 1970'li yıllarda yaygın olarak kullanılmasından önce, gerek Anadolu gerekse Güneydoğu Avrupa'nın en erken kültürleri için MÖ 3000 yılı başlangıç olarak kabul edilmiştir. Bu yöntem ile ortaya çıkan yeni tarihler, Güneydoğu Avrupa'nın erken kültürlerini yaklaşık 2000-2500 yıl geriye götürmüştür. Renfrew, Avrupa kültürlerinin dışardan etki almadan kendi içinde geliştiğini ileri sürmüştü, ¹⁴C tarihlerine göre Avrupa ve Asya arasında bir fay hattı yaratmıştır (Renfrew 1973). Anadolu'da yeterli araştırmaların olmayışı Renfrew'un bu görüşünü körüklemiştir. 1960'lı yıllardan başlayarak özellikle İç Anadolu Bölgesi'nde Çatalhöyük, Aşıklı Höyük, Canhasan, Hacılar gibi yerleşmelerde yürütülen kazılar ve tarihleme çalışmaları, İç Anadolu'da Avrupa

---

¹ Tarihler OxCal v.3.5 programı (Ramsey 2000) kullanılarak uyarlanmıştır ; INTCAL 98 uyarlama eğrisi kullanılmıştır (Stuiver *et al.* 1998).

kültürlerinden eski ve daha farklı bir erken sürecin olduğunu ortaya koymuştur. Bu yerleşmelerin yanısıra son yıllarda Doğu, Güneybatı, Kuzeybatı ve İç Anadolu'da yapılan tarihöncesi dönemlere ait kazılarla birlikte, Anadolu ve Trakya'nın kültür süreci genel hatlarıyla kurulabilmiştir.

TAY Projesi olarak, arkeolojinin kullandığı görece tarihleme yöntemlerinin yanı sıra, arkeolojik yerleşmelerin fen bilimsel yöntemlerle tarihlendirilmesinin sonuçlarını içeren bu emek-yoğun yayınının oluşturulmasında katkılarından dolayı Mihriban Özbaşaran ve Nazmi Üney'e en içten teşekkürlerimizi sunuyor ve bu veri grubunun, Türkiye envanteri içerisinde önemli bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

KAYNAKÇA

Hodder, I., 1998.

The Past and Play. Catal Hoyuk as a conflict in the construction of multiple pasts, in L.

Muskell (ed.), *Archaeology Under Fire*: 124-139. London, Routledge.

Ramsey, C. 2000.

Oxcal program v3.5. http://www.rlaha.ox.ac.uk/orau/oc_3_6r.exe

Renfrew, C., 1973.

Before Civilization. London, Jonathan Cape.

Stuiver, M., P. Reimer, E. Bard, J. Beck, G. Burr, K. Hughen, B. Kromer, G. MacCormac, J. van der Plicht and M. Spurk 1998.

INTCL98 radiocarbon age calibration, 24000-0 cal. BP. *Radiocarbon* 40: 1041-1083.

Trigger, B., 1989.

A History of Archaeological Thought. Cambridge, Cambridge University Press.